

OCHTEND-EXCURSIE NAAR DE VIJFHOEK BIJ MUIDEN (PEN-EILAND)

F.H. van de Weijer

Voor zondag 3 oktober was veel regen voorspeld. Op het Oosterspoorplein in Hilversum kwamen slechts zes excursiegangers. Om half acht vertrok men richting Muiden. Achter de Maxis bij Muiden waren nog drie leden van de VWG aanwezig en ook de excursieleider, Fred Vogelzang, stond ons al in de regen op te wachten.

De excursie ging van start. Door de modder begaven wij ons in de richting van een door graaf- en bouwwerkzaamheden geteisterd terrein. Eenentwintig Putters vlogen op uit de aangrenzende ruigte. Hier worden nieuwe koelwater aan- en afvoerkanalen voor de elektriciteitscentrale aangelegd. Het warme koelwater zal in het vervolg in plaats van in het Amsterdam-Rijnkanaal op het IJmeer worden geloosd. De tocht ging verder en wij staken de oude Diemer Zeedijk over.

Op deze oude zeedijk hebben leden van de Vogelwerkgroep Amsterdam een trek-telpost. Het bijzondere van deze telpost is dat deze wordt bemand in de zomer, en wel liefst 's avonds! Het blijkt dat vanaf dit punt uitstekend overtrekkende steltlopers en Zwarte sterns gezien kunnen worden. In het verleden werden bij deze telpost ook vogels geringd. Het IJsselmeergebied wordt in de zomer door veel Zwarte sterns gebruikt om krachten op te doen voor de trek naar Afrika. Vermoedelijk komen zij uit oostelijk gelegen broedgebieden. Het vertrek uit het IJsselmeergebied wordt op deze telpost waargenomen op mooie avonden in augustus, voornamelijk bij noorder- en oosterwinden. De Zwarte sterns winnen eerst grote hoogte en vliegen dan door. Bij de trektelpost De Vijfhoek bij Muiden kunnen dan duizenden Zwarte sterns wegtrekkend waargenomen worden.

De wandeling ging verder over de ringdijk van de Vijfhoek. Het terrein binnen deze dijk bestond vroeger uit een onbegaanbaar moeras. Later is dit opgehoogd waardoor het terrein minder drassig is geworden. Hierop heeft zich een vegetatie ontwikkeld bestaande uit wilgenstruweel, riet, distels, brandnetels en een ondoordringbare laag van braamstruiken en vele kruiden.

Het gebied werd vroeger in najaar en winter ook gebruikt door Sperwers en Smellekens als slaapplek. De komst van de Havik heeft daar een eind aan gemaakt. In het voorjaar wordt een bezoeker aan het gebied rond zonsopgang verrast door een kakofonie van vogelgeluiden. Het gebied is een voorbeeld van een "rietvogelrijk bosvogelgezelschap", dat wordt gekenmerkt door een zeer grote soortenrijkdom en een hoge dichtheid aan vogels, waarvan een groot percentage zomervogels. Kenmerkende soorten zijn o.a. Winterkoning, Tuinfluiter, Tjiftjaf, Zwartkop en Fitis. Volgens Fred broeden hier ook al enkele Nachtegalen, Blauwborsten, Buidelmees en "het wachten is nog op de komst van de Roodmus".

Van dit alles was op deze regenachtige oktoberdag niet veel meer te bemerken. Toch hoorden wij een paar maal een zingende Winterkoning en een zingende Tjiftjaf. Een groepje Staartmezen vloog van een wilg naar een andere. Ook diverse Koolmezen en Pimpelmezen lieten hun geluidjes horen. Twee Rietgorzen vluchtten voor ons het struweel in.

Grotere aantallen vogels leverde het omringende water van de Vijfhoek op. In een uitloper van het IJmeer tussen de Vijfhoek en een schiereiland aan de oostzijde, bevond zich een grote kolonie Futen. Ook was deze lokatie erg in trek bij de Kuifeenden. Even verderop zwom tussen de Futen een Georde fuut. Deze droeg een overgangskleed tussen het zomerkleed en het winterkleed in. Aan de driehoekige vorm van de kop en de iets opgewipt lijkende snavel was de vogel toch goed te herkennen. Achtereenvolgens vloog een groep van negentien en een van negenentwintig Watersnippen over (f 4800,00?). Baardmannetjes verraadden daarop hun aanwezigheid door de kenmerkende "ping-ping-roep" (\$?). Twee Blauwe reigers kwamen statig voorbijvliegen.

Op twee plaatsen langs de dijk troffen wij grote hoeveelheden zwaneveren aan, vergezeld van een complete wervelkolom. Van de veren waren de schachten afgebeten. Dit duidt erop dat de vos aan het werk is geweest. Normaal is een Knobbelzwaan prima in staat zich tegen een vos te verweren. Waarschijnlijk heeft de vos zich hier aan illegaal geschoten Knobbelzwanen tegoed gedaan, of de zwanen waren ziek of zijn door de vos in de slaap verrast.

De dag voor de excursie waren hier een aantal Dwergmeeuwen gezien. Gelukkig kwam toch nog een exemplaar showen aan de excursiegroep. Een aantal groepen Smienten en Kuifeenden vloog over. Nadat de dijk van de Vijfhoek was rondgewandeld kwamen we weer bij de bouwlocatie voor de koelwaterkanalen. Hier liepen een aantal Witte kwikstaarten, waaronder enige juveniele exemplaren.

Hoewel de aanleg van de nieuwe koelwaterkanalen een aantasting van het landschap is, biedt dit wel overlevingskansen voor vele vogels. Wanneer in strenge winters alle binnenwateren dichtvriezen, blijft het water rond de electriciteitscentrale bij Diemen open. In de koelwaterkanalen zijn dan diverse watervogelsoorten te zien zoals: Brilduiker, Kuifeend, Grote zaagbek, Nonnetje, Blauwe reiger en Roerdomp! Stadsuitbreiding van Amsterdam in het IJmeer, de bouw van een nieuwe electriciteitscentrale en de jacht op watervogels aan de randen van het gebied zijn echter actuele bedreigingen voor dit waardevolle en vogelrijke gebied.

Als klap op de vuurpijl liet een IJsvogel zich nog heel even zien.

Dit vormde een mooie afsluiting van deze, ondanks het druilerige weer toch zeer geslaagde excursie. Het loont vast de moeite dit gebied vaker te bezoeken, met name in het voorjaar.

Fred bedankt!